

נא לשמור על קדושת העלון  
אין לקרוא בשעת התפילה.  
מומלץ לקרוא בשולחן שבת!

לע"נ מוריס מורטזה בן שרה ז"ל

# או צרות הפרשה

## פרשת "כי תבוא"

"ארור אשר לא יקיים את דברי התורה הזאת" [כו, כו].

מעשה שהיה כך היה: בחור ירא שמים הלך ברחוב, ולפתע עצרו יהודי זקן שישב על הספסל: "בחור יקר, אני מתאכסן בבית האבות שממול, האם תוכל לעשות עמנו חסד גדול?", הבחור השיב בחיוב, והזקן המשיך: "מידי בוקר, מתאספים בבית הכנסת שבבית האבות תשעה מתפללים בלבד, וחסר לנו עשרי למניין. צער נורא נגרם לנו מביטול מצוות תפילה בציבור, קדיש קדושה וקריאת התורה. אנא יקירי, האם תוכל לעשות מאמץ ולהצטרף אלינו?". "בשמחה רבה", השיב הבחור, "כבר מחר אגיע למניין בלי נדר". וכך היה. הבחור לא זיכה אותם רק בתפילה במניין, אלא גם קיים חסד עצום, משום שגרם לישישים קורת רוח ושמחה. והנה, ספר התורה בבית הכנסת (של בני אשכנז), היה גדול וכבד מאוד, כך שלא היה שייך שאף אחד מהישישים יקיים 'הגבהה' לאחר קריאת התורה. ניגש אפוא אחד הזקנים (שמשמש כגבאי המקום) אל הבחור, וכיבדו בהגבהת הספר תורה. וכאן הבחור (שהינו בן ספרד) הסתבך מאוד, משום שמעולם לא הרים ספר תורה שכזה. הוא ניסה כך וכך, אך לא הצליח. רק לאחר כמה דקות הצליח סוף סוף להרימו, אך מאחר ועדיין הספר לא הוחזק בצורה יציבה, נאלץ שלא להסתובב עמו, אלא הורידו בחזרה מחשש שיפול חלילה. בתום התפילה, לאחר שכל הזקנים יצאו, פנה הגבאי הישיש אל הבחור: "ידידי היקר, דע לך שהבעיה שלך אינה חולשה, אלא ה'טכניקה' של ההגבהה של הספר תורה והביטחון העצמי. גש נא והוצא את הספר תורה אל הבימה, ועתה, כשאינך לחוץ מחמת עיני המתפללים הנעוצות בך, אלמדך בדיוק כיצד להגביהו. לאחר כמה אימונים אתה תראה שתוכל להגביה את הספר בקלות..."

ניגש אפוא הבחור אל ארון הקודש, אך כשאחזו בספר התורה, לפתע אחזתהו רעדה... "רק רגע, וכי מותר להוציא את הספר תורה הקדוש ו'להתאמן' עליו?!". "זה בסדר יקירי", אמר הזקן בביטחון, "הלא אם לא תלמד לא יהיה אף אחד אחר שיעשה הגבהה..."

אך טענה זו לא שכנעה את הבחור, והוא ביקש לגשת ולעשות 'שאלת רב'. ובכן, מה הדין במקרה שכזה, האם מותר להתאמן בעשיית הגבהה על הספר תורה, כדי שתתקיים במניין מצוות הגבהה, או שמא אין לנהוג כן, משום שיש בכך ביזיון לספר תורה, שמוציאים אותו שלא בזמן הקריאה בו, ועורכים עליו תרגולים, והרי אנו חייבים לנהוג בספר תורה כבוד גדול (כלשון השו"ע ביו"ד רס"ד רפ"ב)?

השיב מו"ר הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א: שמעתי ממורי חמי, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל לאיסור, כי הוא ביזיון לספר תורה שהופך להיות 'מכשיר של אימונים'! ויש לבאר דבריו, שמאז מתן תורה עד היום הזה, למדו המגביהים היטב להגביה מבלי להתאמן על הספר תורה, ולכן אין לנהוג כן.

והנה, כתב החתם סופר (יור"ד סי' רע"ו), שמצוות הגבהה הספר תורה כדי להראות חזותו לעם, היא 'קרובה לדאורייתא', וכמו שכתב הרמב"ן על הפסוק "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת" (דברים כ"ז, כ"ו): "ולי נראה, על החזן שאינו מקים ספר תורה על הציבור, להראות פני כתיבתו לכל, כמו שמפורש במסכת סופרים שמגביהים אותו ומראה פני כתיבתו לעם העומדים לימינו ולשמאלו, ומחזירו לפנינו ולאחריו, שמצוה לכל אנשים והנשים לראות הכתוב ולכרוע ולומר וזאת התורה אשר שם משה וגו', וכן נוהגים".

ומבואר שאי קיום ההגבהה חמורה כל כך, עד שכאשר אין מקיימים אותה, מקוללים חלילה ב'ארור'. ולכן, אם מדובר באופן שאין בציבור אף אחד שיכול להגביה את הספר תורה, עליהם לחפש ולהביא אדם שיוכל להגביה. ואם אין זה אפשרי, נוכל ליעץ למתפללי בית הכנסת, שיוציאו את הספר תורה כדי ללמוד בו, או לקרוא בו 'שניים מקרא', ויקרא הבחור הנ"ל כמה פסוקים מתוך הספר תורה, ולאחר מכן יוכל להגביה, ולמחרת ישוב ויעשה כך. ואמנם שמעתי ממו"ח זצ"ל שאין לבחורים צעירים להוציא את הספר תורה כדי להתלמד בהגבהה, אפילו באופן כזה כשקוראים בו תחילה, מכל מקום נראה שבנידון דן שאין אדם אחר שיכול להגביה, אין בזה ביזיון לתורה, ומותר לבחור לנהוג כך. ואז יאמר עליו 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד'! (והערב נא).

**"אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ה' אלוקיך" [כה, נח]. אל מול הקרח.**

חסיד אמיתי היה ר' יידל, מן הזן השופע יראת שמיים ו"ברען" חסידי, עמקות ופלפול וחוכמת חיים מתובלת בהומור יהודי. אחד מאותם אלפים הצובאים על בית רבו בעל התניא. חסיד אחד מני רבבות אנשי קודש, בני עלייה. ברם, מעלה אחת גדולה מכולם הייתה לר' יידל. כשר' יידל היה מתפלל, היו הכל נעצרים מי מלימודו ומי מעיסוקיו האחרים, ומביטים רק בו. טיפות זיעה היו ניגרות ממצחו ומיוזע שנתם לעבודת הגוף כולו, עבודת הלב. דמעות חמות היו ניתכות כגשם עז מעיניו העצומות, וכל גופו מתנוענע בדבקות ובהתלהבות. בחורי החמד משיחים היו ביניהם, כי מבגדיו של ר' יידל לאחר התפילה, אפשר לייצור אגם או לכל הפחות שלולית עמוקה.

כשהיה רוצה אי מי מהמשגיחים בשיבה להוכיח בחור על תפלה לא ראויה, היה שולח אותו לעמוד ולו דקה אחת ליד ר' יידל השקוע בתפלה. חזקה היתה כי רושם זה לא ימחה עוד לעולם מליבו של הבחור.

ר' יידל היה יהודי של עליה. עמידה היא ירידה, היה הפתגם החסידי שגור על לשונו וכשחש ר' יידל כי אינו מתקדם עוד במעלותיו בתפילה ומין קרירות משתלטת במעט על ליבו, לא התמהמה וכנס אל הקודש פנימה כדי לקבל הדרכה רוחנית מעשית. חש אני בהתקררות מסויימת בזמן התפילה. תינה את צערו לפני הרבי הקדוש בעל התניא.

ומה החזיק אותך בהתלהבות זו עד כה? שאלו רבו בחוס אבהי.  
עצם ר' יידל את עיניו ואמר, סיפור ששמעתי בילדותי הוא שעמד לי בכל העיתים והזמנים.  
ז'אן היה חייל קוזקי מצבאו האדיר של הצאר ניקולאי. יחד עם עוד אלפי חיילים נשלח ז'אן אל ארץ הגזירה סיביר. תפקיד אחד היה לו, לשמור על מחסן הנשק הגדול בערבות סיביר. שעות ארוכות ניצב היה ז'אן על משמרתו, הקרה הצליפה בפניו באכזריות נוראה, אך חזקה על ז'אן מצוות הקיסר ולא רצה להמרות את פיו. מידי שעה יוצא היה משמר לפיטרוול הסביבה ולבדיקת טיב השמירה על מחסן הנשק הגדול.

אותו יום היה קר במיוחד גם במושגיה הקפואים של סיביר. ז'אן עמד על משמרתו כבכל יום וחש איך כוחותיו נוטשים אותו לאיטם. הוא ניסה לנער את עצמו, לשפשף את אבריו הקפואים ולפקוח את עיניו בחוזקה אך מאום לא עזר. אבריו החלו לקפוא בזה אחר זה. וקומתו התמירה של ז'אן החייל כשלה ונפלה. המשמר המפטרל עמד לסיים את סיורו, כשראה אחד מהחיילים כתם כהה מונח על השלג הצח. ז'אן היה מוטל כאבן שאין לה הופכין, חציו חי וחציו מת. מיהרה החיילים להכניס את חברים הקפוא אל ביתן השמירה הזעיקו רופא ועשו ככל אשר לאל ידם על מנת להושיבו לחיים. דומה היה כי ידו של המוות תגבר. ז'אן גסס. ואז בשניות שנראו כאחרונות אל סיפו של המוות, פקח ז'אן את עיניו ונשמתו החלה להיות סדורה, ורגועה יותר. יומיים לאחר מכן שב ז'אן למשמרתו.

אלא שבכך לא הסתיים סיפור קפיאתו, צו מלכותי הורה לו להתייצב בעוד כחודש בבית דין למשפט בגין התרשלות בביצוע תפקיד. עיניו יצאו מחוריהן וזעם אדיר הציף את כל ישותו היש להם עוד שאלות על אדם שקפא כמעט למוות?  
יום רביעי נקבע ליום המשפט. בצעדים יציבים ובוטחים עלה ז'אן לדוכן הנאשמים, ועוד לפני שניתנה האות פרץ בזעקה, איך אתם מעיזים לדרוש מאדם הקפוא למוות הנושם את נשימותיו האחרונות ורואה את המוות הקרב למולו בצעדי ענק להמשיך לעמוד על משמרתו? וזעקתו היתה נוקבת וקשה.

השופט כבר רצה לחתום את גזר דינו לטובה, ולסיים את דיוני המשפט המגוחך הזה. איך באמת אפשר לדרוש מאדם מת לעמוד על משמרתו כראוי? אך הקטגור לא הרפה:

יאמר לי כבוד השופט, האם זה לא התרשלות בתפקיד, איך יכול חייל לקפוא, והרי מפחד הקיסר ירום הודו ומיראת רוממתו היה צריך כל גופו להתחמם ולהזיע ממוראו. כיצד יתכן לעמוד ולשרת את הקיסר ובאותה עת ממש לקפוא מקור? (נצוצות).

"וחלים רעים ונאמנים" [כה, נט].

מעשה בראובן שחש שלא בטוב, סחרחורות כאבי ראש ובחילות. הרופא נתן לו מרשם לתרופה שב"ה תועיל ותיטיב את מצב בריאותו, וראובן פנה אל בית מרקחת פרטי שבעלות שמעון. שמעון הגיש לו את התרופה, ונקב במחיר של מאתיים שקלים. ראובן התפלא מעט, "התרופה כל כך יקרה?!", ושמעון הסביר: "היא אינה כלולה בסל-התרופות, ובשל כך מחירה כה גבוה". ראובן הגיע לביתו, פתח את חבילת התרופה, וטרם בליעתה, החליט לעיין בעלון לצרכן המצורף לתרופה. האיש השתומם לגלות שהתרופה נועדה לסובלים ממחלה קשה מאוד.

התקשר אל שמעון, וביקש לברר האם אכן התרופה מתאימה לו. הלה מיהר לעיין שוב במרשם שראובן מסר לו, וכמעט שאחזו השבץ כשגילה שטעה ומסר ללקוח תרופה אחרת, שהיתה עלולה לסכנו!

שמעון הרבה להתנצל על טעותו המרה, והוסיף: "מעולם לא קרתה לי תקלה שכזו... תחזור אלי בבקשה ותשיב את התרופה כדי שאניחנה בגמ"ח התרופות שבביתי, וכמובן שאתן לך את התרופה הנכונה ואחזיר את ההפרש במחיר..."

ראובן רתח מזעם, וניתק את השיחה. הוא אמר לעצמו, 'מעולם לא אדרוך יותר בבית המרקחת של שמעון', ומשכך הניח את התרופה שקיבל באחת המגירות, ואת התרופה אותה היה אמור לרכוש, השיג בבית מרקחת אחר.

בחלוף חודשיים, ראובן פותח את העיתון במדור "מכתבים למערכת", בו מובאים מכתבי הקוראים למערכת העיתון ופניות לציבור לשם קבלת עזרה וחסד. עיניו מיד נפלו על מודעה ממוסגרת שנכתב בה: "אני זקוק באופן נואש לתרופה פלונית שאזלה לגמרי מהשוק; אם למאן-דהו מהקוראים יש את התרופה הזו, אהיה אסיר תודה אם יואיל בטובו ליתנה לי".

ראובן קורא את הדברים, ואורו עיניו; הלאו הקוראים יוש את התרופה הזו, לא אחרת מאשר התרופה שקיבל בשעתו "בטעות"... ממחשבה למעשה, צלצל אל מפרסם המודעה, ובתוך זמן קצר האיש הגיע כשכולו מתנשם ומתנשף... הוא התמוגג משמחה לקבלת חבילת התרופה, "החייטני - אמר לראובן - לולא התרופה הזו חיי אינם חיים...". בצאתו, מסר לראובן לא פחות מאשר... אלפיים דולר! "איני מוכן לקבל אגורה עבור המצוה שקיימתי" אמר ראובן, אך הלה התעקש, "התרופה הזו שווה לי הרבה יותר".

ומי מגיע כעת לבית ראובן? - שמעון! כפי הנראה גם הוא הבחין במודעה בעיתון, והגיע על מנת לדרוש את התרופה שלו. ראובן סיפר שכבר מסרה לבעל המודעה, וכאן תובע ממנו שמעון: "התרופה נמסרה לך מתוך טעות, וכמו בכל "מקח טעות" המוצר הרי היה ונשאר ברשות המוכר, וממילא עשית סחורה במוצר שלי וכל מה שקיבלת בעדו שייך לי..."

ראובן לא הסכים ליתן לו את הכסף, עד שלבסוף החליטו השניים להגיע ל"דין תורה"... עם מי הדין?

השיב מו"ר הגאון יצחק זילברשטיין שליט"א: הלכה בידינו (בשו"ע חו"מ סי' רל"ג), שכאשר מוכר סיפק לקונה מוצר אחר מהמוצר שביקש לקנות, אין כאן מכירה, ושניהם יכולים לחזור בהם מהמקח [אפילו לאחר זמן רב]. לפי זה, גם בשאלתנו נצטרך לומר שמכיון שיש גם למוכר זכות לבטל את מכירת התרופה [שנתנה בטעות לקונה], וכפי שראינו הוא אכן דרש לקבלה בחזרה, ממילא התרופה נותרה ברשותו, וראובן לא היה רשאי למוסרה לאחרים, ואם בכל זאת מסרה, יתכן שהכסף שניתן עבורה שייך לרוקח.

אמנם, למעשה נראה לטעון שראובן אכן זכה בתרופה, וזאת משום שבמשך החודשיים שחלפו, לא שמענו מהרוקח מאומה, והוא לא העיז לפנות אל ראובן. מדוע? - מכיוון שהבין שפשע באופן חמור ביותר, וטעותו הנוראית עלולה היתה להסתיים באסון, ומשכך החליט להשאיר את התרופה אצל הלקוח ולהסכים לקיים את המקח, לאחר שמלוא דמי התרופה כבר היו בידו. [ובוודאי שלא העלה על דעתו את האפשרות לזכייה באלפיים דולר בעקבות נתינת התרופה].

ורק כעת, כשראה הרוקח את המודעה, הקיץ פתאום משנתו הארוכה, משום שכפי הנראה חשב שיוכל לגרוף לכיסו רווח נאה מנתינת התרופה, והחליט לנסות לקבלה בחזרה... ולכן התרופה היתה שייכת לראובן, וממילא הכסף שקיבל ממפרסם המודעה שייך לו (אחת שאלתי).

זכות הלימוד בעלון זה תהיה לעילוי נשמות: ר' נוריאל חזני בן מרים ויעקב ז"ל, לע"נ מרת מונירה חזני בת כורשיד ז"ל, לע"נ מרת פארי בת מונירה ז"ל, לע"נ ר' עזיזולה בן שרה ז"ל, לע"נ מרת מנסורה בת כשוור ז"ל, לע"נ קודסיה בת כשוור ז"ל, לע"נ אליהו בן שלום ז"ל, לע"נ שמואל בן חתון ז"ל, לע"נ ניסן בן ננה ז"ל, לע"נ ציפורה בת רחל ז"ל, לע"נ יהודה בן מרים ז"ל, לע"נ אליהו בן בתיה ז"ל, לע"נ מנשה בן שמחה ז"ל, לע"נ דוד בן מרים ז"ל, לע"נ משה בן כורשיד ז"ל, לע"נ אלון בן דינה ז"ל, לע"נ לידיה בת רחל ז"ל, לע"נ אברהם בן סולטנה ז"ל, לע"נ יונה בן אסתר ז"ל, לע"נ אסתר בת פרי ז"ל, לע"נ תמר בת רחל ז"ל, לע"נ אברהם דוד בן תמר ז"ל, ולע"נ כל נפטרי עם ישראל.

למעוניינים בהפצת העלון: 03-5592523. לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: otzarot.hparasha@gmail.com